

pot is kibírtak volna... Szeretnénk, ha az itt látottakból, tapasztaltakból (játékok, feladatok, munkaformák, tanári hozzáállás) valamicskét mi is be tudnánk építeni tanári munkánkba.

A foglalkozásokon nagyon sok ötletet kaptam egy-egy házi olvasmány feldolgozásához... Nekem talán az volt a legnehezebb, hogy csak passzív szemlélőként vehettem részt a foglalkozásokon.

A drámatanár (foglalkozásvezető) tapasztalatai csak megerősíthetik ezeket a visszajelzéseket. Érzékelhetően a legnagyobb impulzust a tábor a társas kapcsolatok minőségi változásához adja. Ezek egyrészt gyerek-gyerek közötti kapcsolatok, amelyekben már a tábor ideje alatt történik változás, átrendeződés. (Az átrendeződések egy része a tanári visszajelzések alapján tartós változás. Tudunk olyan gyerekekről, aki négy és fél évig teljesen periférián volt, és az Impulzus tábor adott lehetőséget arra, hogy bekerüljön a közösségbe.)

A gyerek-gyerek kapcsolaton belül is beszélünk kell arról a hatásról, ami a tábor ideje alatt még nem hoz változást, de felkelti az igényt a társas kapcsolatok átalakítására. E vonatkozásban az empátia változását mutató mérési eredményre és a már említett tanulmányban szereplő értelmezésre utalunk (ld. az 5. sz. jegyzetet!). Érdekes volt tapasztalunk, hogy néhány csoportban már a második-harmadik naptól észrevehetően változott a gyerekek egymás közötti kommunikációja, beleértve a szóhasználatot is.

Egy másfajta felnőtt-gyermek viszonyra vonatkozóan is értékes tapasztalatokat szerezhettek a gyerekek – ezt ennél a korosztálynál különösen fontosnak tartjuk. Tábori munkánkban a drámatanárok – már a státuszuknál fogva is – egy az iskolától eltérő, együttműködésre épített tanár-gyerek (felnőtt-gyerek) viszony megtapasztalását kínálták a fiataloknak.

Színház-Dráma-Nevelés

– módszertani rendezvények országszerte –

Győr: középpontban a tréning – szakmai nap

A Magyar Drámapedagógiai Társaság a Nemzeti Kulturális Alapprogram egyik pályázatán elnyert támogatás segítségével 2003-ban terjesztette ki először a Színház-Dráma-Nevelés módszertani hétvégét vidéki városokra is. 2003-ban – Budapesten kívül – Kecskemét és Veszprém mellett Győr volt az a helyszín, ahol módszertani rendezvényt hoztunk létre. Győrben kétszer is: a 2003-as év tavaszán már volt egy drámás nap, ami az általános iskolában drámát tanítóknak szólt, szeptemberben pedig olyan programokat, bemutató foglalkozásokat terveztünk és szerveztünk, melyek célközönsége a középiskolákban drámával tanítók voltak. Ez a rendezvény nem mozgatta meg annyira a győri és Győr környéki drámásokat, mint ahogyan azt vártuk. Így idén, a rendezvény kitalálásának és szervezésének időszakában megpróbáltuk pontosabban felmérni azt, hogy mire lenne szükség, milyen típusú és tartalmú drámás napot szeretnének és találnának hasznosnak a Győr környékiek.

A feltérképezés eredményeképpen egy olyan drámapedagógiai rendezvényt szerveztünk 2004. szeptember 25-re Győrbe, a Révai Miklós Gimnáziumba, melynek keretei között pedagógusoknak szóló *tréningekkel* akartuk a szakmai továbblépés és gazdagodás lehetőségét megadni a drámát általános vagy középiskolában tanítóknak, vala-

mint művészeti iskola színjáték tanszakán dolgozóknak. A műhelymunka formájában megvalósuló közös gondolkodás, játék lehetősége valóban megmozgatta a régió drámásait, ugyanis az egy napos rendezvényen körülbelül negyvenen jelentek meg.

Három – eltérő témát feldolgozó – műhelymunka jelentette a győri program gerincét, és párhuzamos programként a Nemzeti Kulturális Alapprogram által támogatott *Emberfaragó* program keretei között a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ *Már megint itt van a... szerelem* című színházi nevelési programja került megrendezésre. Ezen program keretei között a színészdrámatanárok segítségével a megszokottnál jóval színebben, izgalmasabban és hatékonyabban lehet beszélni és játszani szerelemről, párkapcsolatról. Ez az előadás 1993 óta látható, szeptemberben, Győrben, a Révai Gimnázium 8. osztályosaival és a Gyakorló Általános Iskola 7. osztályosaival játszottak együtt a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ munkatársai. Az érdeklődő drámatanárok – voltak többen is – végignézheték a színházi nevelési foglalkozást.

Akik nem a színházi nevelési foglalkozást választották, azoknak először Takács Gábor vezetésével egy olyan műhelymunkán való közös gondolkodásra volt lehetőségük, ami a drámaóra-tervezés módszereit, útjait, különböző fázisait és nehézségeit járta körül. *Hogy ne csak ötlet maradjon...* címmel Takács Gábor a KÁVA Kulturális

Műhely munkatársa tervezési gyakorlatot vezetett a NAT-ban *tánc és dráma*, a NAT 2003-ban *dráma és tánc* címen szereplő műveltségi területhez kapcsolódva. A tréningen részt vevő harminc ember drámás tapasztalata és előképzettsége meglehetősen vegyes volt, így első lépésként az alapok tisztázására és egy mindenki számára egyértelmű közös szakmai nyelv megteremtésére volt szükség. Ezek után azonban hatékonyan és dinamikusan tudtak együtt dolgozni a drámaóra-tervezés problémáit, nehézségeit, buktatóit körüljárva a tréning résztvevői és vezetője. Jó hangulatú, az egymástól való tanulásra is tág teret adó munkafolyamat alakult ki a két és fél órás tréning alatt.

A következő műhelymunkát Wenczel Imre vezette, aki *Változatok színikori foglalkozások indításához* címen elsősorban azoknak kívánt ötletet és segítséget nyújtani tréningjével, akik színjátszó csoportokat vezetnek vagy alapfokú művészeti iskolákban tanítanak. A ráhangoló gyakorlatok, színjátszói technikák be- és megmutatása mellett Wenczel Imre a színjátszó-rendezői gondolkodásmód és látásmód megvilágítását is célként tűzte ki. Olyan játéksorokat fűzött össze, amelyek segítségével meg lehet teremteni a különböző helyzetekben és formák között együtt dolgozó csoportok esetében a figyelmet, a kellő energiákat –, vagyis azt a kiélezett állapotot, ami színjátszó és drámás munka megalapozására egyaránt alkalmas.

A délutánt lezáró, harmadik tréninget Tóth Adél vezette, aki olyan játékokat mutatott meg a résztvevőknek, amelyeket külföldi drámásoktól tanult. A játékok egy része korábban már megjelent a Drámapedagógiai Magazin 24. és 25. számában, illetve 2003-ban a Színház–Dráma–Nevelés módszertani hétvége budapesti rendezvényén, egy tréning keretei között is. Ezek a játékok, technikák Augusto Boaltól, Chrissie Poultertől, Kathleen Gallagher-tól és John Somerstől származnak. A játékok megmutatása mellett a tréning arra próbált fókuszálni, hogy milyen helyzetekben és állapotokban használhatók ezek a játékok; hogyan lehet alkalmazni őket attól függően, hogy miféle célt akarnak elérni velük a drámatanárok.

A délelőttben a drámaóra-tervezési tréningen körülbelül harmincan vettek részt, és a késő délután, öt óra után záruló utolsó tréningen még mindig jelen voltak legalább huszonöt. Mellettük legalább tízen nézték végig a Kerekasztal színházi nevelési foglalkozását. Ennek fényében a helyszínen, illetve a később kapott visszajelzések tükrében azt lehet megállapítani, hogy a résztvevő drámatanárok, tanárok, drámát tanuló hallgatók hasznosnak és továbbgondolásra érdemesnek találták mindazt, amit ezen a rendezvényen kaptak.

A 2004. évi Színház–Dráma–Nevelés módszertani hétvégesorozat győri szervezője Antal Rita és Wenczel Imre volt.

Tóth Adél

Drámanap Veszprémben

1.

Az előzetesen (a www.drama.hu honlapon is) meghirdetett eseményvázlatnak megfelelően zajlott a Veszprémi Egyetem „E” épületében a nyugat-magyarországi drámapedagógiai műhelyek 2004. évi találkozója – a Veszprémi Egyetemi Színpad, a Veszprém Megyei Gyermekszínjátszó és Drámapedagógiai Egyesület (VEGYEDE) és a Magyar Drámapedagógiai Társaság által szervezett drá-

manap október 2-án és 3-án. Magam a szombati program-sorozaton tudtam részt venni. Nagyobb időcsúszások nélkül kezdődtek a földszinti és az első emeleti (színház-) teremben tartott foglalkozások (bár az időpontok némileg változtak a korábban kiadottakhoz képest). Az épület előcsarnokában az ilyen alkalmakkor szokásos könyv és folyóirat-kínálat várta a látogatókat. A „VEGYED-E” sorozaton kívül a Magyar Drámapedagógiai Társaság és a Kerekasztal kiadványait tekinthette/vehette meg az érdeklődő, de széles spektrumban kínálták szakkönyveiket más kiadók és szervezetek is.

Tizenhárom órától egyszerre két foglalkozás indult, feladva a leckét a vendégeknek abban a vonatkozásban, hogy melyiket tiszteljük meg érdeklődésükkel. Tizenháromtól tizenöt óráig lehettek részesei a földszinti teremben Kovács Andrásné lelkes előadásának és játékvezetésének a népi hagyományok ápolása iránt vonzalmat érzők; ugyanakkor az emeleten másfél-másfél órában Csabai Flóra drámapedagógussal (Budapest), majd Tegyi Tibor drámatanárral-színjátszó-rendezővel (Pápa) találkozhattak a vendégek.

Az egyesület közgyűlése után vacsora következett, majd az Egyetemi Színpad *Shakespeare szilánkok* című 40 perces előadását tekinthettük meg.

2.

A szervezés minden vonatkozásban sugallja az „Ügy” iránti elkötelezettséget, az előadók-játékvezetők és az érdeklődők megbecsülését. A jelzett dilemmát, hogy melyik foglalkozást látogassam meg, segítenek megoldani a néphagyomány vonzó kellékei. Látna ugyanis, hogy hét archaikus öltözetet viselő szereplő készülődik, valamint borral, pálinkával, kaláccsal és süteménnyel várják a vendéget, először a *Hagyományörzés az általános iskolában a drámapedagógia eszközeivel* című előadásra ülök be a földszinti teremben. (A programban meghirdetett előadók közül Józsa Kata Kecskemétről nem érkezett meg.) Miután a körberakott székeken helyet foglalt tizennyolc ember (köztük az említett szereplők és még két segítő), Kovács Andrásné (Jászfényszaru) indításként kéri, hogy „kerüljünk a mintha helyzetébe”, és sorakozzunk fel az ajtón kívül. Kisebb ijedséggel kezdek készülni magamban valamilyen jászkunsági népdallal, hátha csak annak eldudolása után mehetek be az előadásra, de csupán némi aprópénzt kell egy üvegbe dobnom, hogy a növényekből-virágokból font „kapu” alatt átbújva elfoglalhassam ismét a helyemet valamelyik széken. (Ha esetleg lemondana valaki a drámapedagógusok közül az ajtóban kínált pálinkáról és a – nyilván gondosan, a néphagyomány szerint elkészített – borról, a későbbiek folyamán a finom fonott kalács és a három szelet túrós-kapros sütemény ezért is kárpótolhatja.)

Rozika néni ihletettséggel, lelkesültséggel, ügyszere-tettel teli előadása másfél óras. A Jászság néphagyományainak ápolása, visszailllesztése a hétköznapi/ünnepi életbe; a múlt felelevenítése ruhákban, táncokban, lakodalmi rigmusokban; egy nagyszerű, néphagyományokkal teli kulturbirodalom felépítése és ápolása táborok szervezésével... ez az első érintett témacsoport. Egyesületi emlékekről, albumokról, kiadványokról és fényképekről, húszárbandériumról és történelmi játékokról szóló verbális vázlat – a teljesség (amúgy is teljesíthetetlen) igénye nélkül... Ez a második. Nagyjából körvonalaztuk a tartalmát annak az érdekesítő beszámolóknak, amelyet Kovács

Andrásné és népviseletbe öltözött segítőitársai elmondanak. Különösen kedves a jelenlévők szívének az a kis tizenéves "huszár", aki táborozási élményeiről, ruházatáról egy hiperaktív néprajztudós bölcsességével számol be; néha szinte szóhoz sem hagyva jutni az előadót. A Jászfényszaruiai Baráti Egyesületének a néphagyomány ápolásáról adott áttekintését egy karácsonyig elkészülő (népviselet szabásmintáit is tartalmazó) kiadvány ajánlása zárja. Rozika néni fergeteges, nagy játékra hívja a jelenlévőket, majd szünet következik. Döntennem kell, maradok-e a következő foglalkozáson is az alagsorban, vagy felmegyek Tegyi Tibor foglalkozására a színházterembe. Az utóbbit választom.

Tizenöt óraker, az emeleti színházteremben kezdődik *A színpadra vitel fázisai felsős színjátszóknál* című „előadás”. Kezdetben itt is körben ülünk a székeken, kellemes a tér, van elég levegő. A játékvezető harmonikus személyiség. A csoport tagjainak az első hangütés után láthatóan az az érzése, Tegyi Tibor tanár úr pontosan tudja, hogyan kell felépíteni és vezetni egy ilyen – felnőtt szakembereket célzó – foglalkozást. A megszólítás után azonnal játékot kínál, ezzel kapcsolatot is teremt velünk, és feltérképezi a csoport kívánságait. Az indítás kellemes feszültsége jót tesz nekünk. Mi, szinkörvezetők, drámatanárok ritkán játszhatunk ilyen kiváló vezető keze alatt. Megfelelő tempóban és ritmusban követi egymást az egész foglalkozáson át a közös vagy kiscsoportos tevékenység, a jelenetezés, a színpadi improvizáció és a felkészült gyermekcsoport bemutatója. Tegyi Tibor kiváló emberismerettel, jó pszichológiai érzéssel engedi szerepelni egyénileg (vagy párosával) azokat, akikben van szereplési vágy. Nem csupán a Tom Sawyer kalandjainak dramatizálásáról, annak színpadra állításáról tudhatunk meg sokat ezen a foglalkozáson, hanem önmagunkról is. Arról, hogy miképpen viszonyulunk a regény által megrajzolt figurákhoz, léthelyzetekhez, stratégiákhoz és érzelmekhez. Valószínűleg így érdemes megközelíteni Mark Twain írását akkor is, ha csupán olvasmányként ajánljuk az általános iskolában. A módszer bőven „fölérepül” annak a szokásos (és fogakat csikorító) tanulási/tanítási metódusnak, hogy „készítsenek a gyerekek a kötelező olvasmányról olvasónaplót, aztán majd elemezzük a művet tanórán”. Megtanulhatjuk itt egy epikus mű színpadra állításának fogásait általános érvényűen is, nem csupán a konkrét-egyedi alkotásra vonatkozóan. Tegyi Tibor előadása és az általa szervezett játék felnőttképzés a javából. A részletekről, magukról a kínált játékokról, azok csoportszervező és egyéb transzferhatásairól nehéz lenne szólni. Az egész léthelyzetet, az érdeklődő csoport karakterét, a játékra kiéhezett emberek hangulatát kellene úgy leírnom, hogy az már hosszú elemzéssé válna, és paradox módon éppen emiatt nem tölthetné be funkcióját. Ennek a kiváló játéknak/foglalkozásnak a titka nem csupán a tervezés teleológiájában rejlik, hanem a vezetői attitűdében is. Az adott pillanatok feszültségének tudatos fönntartásában majd oldásában, és abban, hogy sohasem válik a foglalkozásvezető a játék főszereplőjévé. Abban a reményben búcsúzunk, hogy tart majd (még) a jövőben hasonló „előadásokat” Tegyi Tibor. Nekünk is.

Kisebb időeltolódással kezdődik dr. Előd Nóra *Novellaelemzés drámával 13-16 éves korosztálynak* című foglalkozása. Ez zavarja a tanárnőt, mert tapasztalata szerint 120 perc kellene ahhoz, hogy kiteljesedhessen a játék. Az

által tervezett ismerkedés, csoportos „bemelegítés” tehát elmarad. Mivel azonban világossá válik számunkra az első tíz mondat után, hogy játékra hív bennünket, nem törődve az időhiánnyal máris rávetjük magunkat a kínált konvenciókra. Hiába, ilyen csapat jött össze erre a foglalkozásra is aznap főiskolásokból, egyetemistákból, tanítókból, tanárokból és „civilből”. Nem akarunk „szakérteni”, konvenciókat elemezni, csak megtapasztalni a „bőrünkön”, hogy mennyire működőképes az a munkamódszer, amiben részünk lehet. Játszani, gondolkodni, beszélgetni szeretnénk a kínált kispikái alkotásról. (Erről a foglalkozásról is videofelvétel készült, mint a többiről.) A *Ne vedd a szívedre fiam...* című Moravia-novella kellő számú példányban rendelkezésünkre áll; inspirál bennünket arra, hogy saját olvasatunkban értelmezzük és töltsük fel élettel. Nehéz kérdés (a foglalkozáson nincs is időnk tünödni rajta), hogy 13-16 éveseknek mennyiben szólna másképp az adott szöveg, mint nekünk, emberi játszmákra is ráismerő szakembereknek. A foglalkozás címe így kissé érvényét veszti...

Öt kiscsoportban kezdjük a munkát. Papíron, pontos utasításokkal kapjuk a kínált tevékenységi formákat, csoportonként egyszerre hármát-négyet. Az idő rohan, a mi csoportunknak a négy konvenció közül csak hármát sikerül tevékenységgel/szöveggel/mozgással kitölteni, úgyahogy. A játékvezető minden csoporthoz többször is odamegy, és egyeztet. (Pl. a novella által megrajzolt léthelyzet idejét, helyszínét, a szereplők jellemét...) És ez az a pont, ahol a játszó felnőtt kiesik a szerepéből, és szakértővé avanszál. Nem megélni, hanem már munka közben elemezni kezdi azt, hogy miért „bicsaklik meg” az óra érzelmi-logikai folyamata, miközben lelkes, játszani szerető, az ügy iránt mélyen elkötelezett emberek dolgoznak a csoportokban, és minden kétséget kizáróan szakértő a játékvezető is.

A helyzetből adódó elemzést három logikai mederben is végigfuttathatjuk (és egy más műfajú megközelítésben ezt a későbbiekben szükségesnek is vélem), itt és most azonban maradjunk csak ennek a foglalkozásnak a medrében! A fő kérdést a tanárnő összegzése szolgáltatja, melyet – mintegy önreflexióként – kérdés és felelet alakjában is megfogalmaz a novellaelemzés végén. „Ki a hunyó abban, hogy nem úgy zajlott a foglalkozás, ahogy általában, más csoportoknál szokott? A játékvezető vagy a játszó?” A válaszadásban különböző érvek és ellenérvek csapnak össze, melyek (érzelmi) védekezésre készítetik a játszókat. Az 50-50 százalékos érintettséget a foglalkozás félresiklásában ugyanis nem hajlandó a csoport elismerni. Lépünk ki ebből a csapdaszerű érzelmi helyzetből, és lássuk egy foglalkozást tervező drámapedagógus szemszögéből a játék folyamatát!

Kezdjük néhány olyan kérdéssel, amelyet nyilvánvalóan fel kell tennünk a tervezés folyamán! Ismeretlen-e a játszóknak az elemzésre hozott novella? Ha igen (mint az adott esetben) egyeztetnünk kell-e valamit az egész csoporttal a novella első felolvasása után? Egyáltalán: fel kell-e olvasnunk a novellát, vagy bízzuk ezt a (13-16 éves) tanulókra? Eltekinthetünk-e attól, hogy milyen korokban élnek az általunk kínált novella szereplői? A századelőn? Vagy (sokkal) később? Háborúval terhelt időszak ez, vagy idilli békekorszak? Hány évesek a szereplők? Mennyire gazdagok vagy szegények? Mi a foglalkozásuk? Inkább csak egy nő és egy férfi házasságának katasztrófájáról van szó a történetben, vagy más összefüggé-

sekről is tünődnünk kell? A szereplők döntéseit és sorsát mennyiben befolyásolhatja a tipikus olasz, Moravia-sugallta „lelkület”? Végül: kezdhünk-e úgy játékot egy csoporttal, hogy nem egyeztünk meg abban, milyen válaszokat adunk ezekre a kérdésekre? Más szóval: nem csúszik-e szét a játék annyi felé, ahány csoportba kijánlottuk a novella feldolgozásához az általunk megfelelőnek vélt konvenciókat? Hogyan folytatható a játék, ha minden csoport önállóan más-más választ ad a fenti kérdésekre? (Szorosan vett szakmai kérdés, hogy szükséges-e egyszerre három-négy konvenciót kínálni egy kis, 4-5 fős csoportnak?)

Valószínűleg lehet úgy indítani egy novellaelemző játékot, hogy kis csoportokban kezdődjék a munka. Pl. ha arra kívánunk rávilágítani, hogy mennyi olvasata lehet egy olyan jelcsoportnak, mint a Moravia-szöveg, akkor erre kiválóan alkalmas ez a munkaforma. Ebben az esetben azonban nem várhatjuk, hogy a közös megbeszélés-kor (egyeztetéskor) minden csoport hasonló (vagy ugyanolyan) típust, helyszínt, sorsot definiál majd, mint a játékvezető. Ha ilyenkor (tanárként) arra készítjük a csoportokat, hogy adják fel az általuk „kiizzadott” érzelmi/racionális álláspontot, valószínűleg nagy ellenállásba ütközünk. Éppen azt próbáljuk ugyanis „leárnýékolni” ebben az esetben, amitől olyan jó irodalmi művet olvasni: a sokféle jelentés és olvasat szupernova-robbanásának fényeit. A műalkotás (saját) világa akkor maradhat élő közege, ha szabadon találkozhat az olvasó (saját) világával. A két világ érintkezési pontjai alkotják meg azt az élményt, amelyet minden egyéni befogadói attitűd újra és újra át rajzol.

Ha azzal a céllal kezdjük novellaelemző játékunkat, hogy felderítsük: miért úgy történt valami a két szereplővel, ahogy a szöveg közli; vagy milyen következményei lehetnek a döntéseiknek; netán – milyen kompromisszumokat kell kötnie egy házaspárnak ahhoz, hogy ne menjen tönkre néhány éven belül a kapcsolatuk, akkor ehhez alkalmasabbnak tűnik egy komplex drámaóra szervezése. Ha így döntünk, akkor viszont nem kerülhetjük ki a kontextusépítés fázisát sem a tervezéskor, sem a játék indításakor.

3.

Sok-sok tapasztalatot gyűjthettünk mindannyian (és még játszhattunk is) a Veszprémi Drámanapon. Köszönjük a szervezőknek és az előadóknak az élményt.

Wenczel Imre

Beszámoló a miskolci drámapedagógiai hétfévéről

Miskolcon október 23-24-én zajlott a Magyar Drámapedagógiai Társaság támogatásával szervezett drámapedagógiai programsorozat Borsod-Abaúj-Zemplén megyei találkozója. A rendezvény szakmai felelősei Szeszák Szilvia és Püspöki Péter voltak, a szervezést az Ady Endre Művelődési Központ segítette.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye drámapedagógiai életére egyre jellemzőbb az iskolai drámaoktatás és az alapfokú művészeti iskolák keretében folyó színjátékoktatás összekapcsolódása. A legtöbb végzett drámatanár művészeti iskolai keretek között vezet színjátszó csoportot, sőt az utóbbi években e képzéseken részt vevő kollégák jelen-

tős része éppen azért kezdi el a tanulást, hogy hivatalos papírt szerezzon a színjátékoktatói tevékenységhez. (Ez az állapot – a törvényi szabályozás kialakulatlansága miatt – számos jogi problémát is felvet [ki taníthat színjátszást a művészeti iskolában?], de a szakmai következmények legalább ilyen súlyosak.)

Jó ideje érzékelhető tendencia, hogy az iskolai dramatikus nevelés és a művészeti iskolai színjátékoktatás fejlődése szétartó, a két terület nemhogy megtermékenyítőleg nem képes hatni egymásra, de nem egyszer köszönő viszonyban sincsenek. Az iskolai drámapedagógiai munkában sok helyütt alig érzékelhető a színházi elemek élő és értő használata, ennek híján pedig sérül a drámapedagógiai munka egyik legerősebb pedagógiai hatáseleme, a színházi formák esztétikai tartalmat sem nélkülöző személyes élményszerűsége. A színjátékoktatás eredményességét és színvonalát pedig a különböző versenyek és bemutatók tükrözik – sajnos sokszor fájdalmas hiátusokat mutatva. Ezt a kettős problémát érzékelve döntöttünk úgy, hogy a szakmai hétféve középpontjába a színházi formák használatát állítjuk.

Színházi formák a színjátszásban és a drámaórán – ezzel a címmel hirdettük meg a hétféve programját drámapedagógusok és színjátékoktatók számára. A kétnapos rendezvény részletes programja a következőképpen alakult:

Szombat:

10.10-12.00 Műfajok és stílusok – Gyermekek- és diákszínjátszó csoportok bemutatói

12.00-13.00 Színházi formák és dramatikus módszerek – pódiumbeszélgetés (Szakall Judit)

14.00-17.00 a) Prózai színházi tréning (Honti György), b) Zenés színházi tréning (Venyige Sándor)

17.00-19.00 Irodalomtanítás komplex drámával – bemutató foglalkozások (Tankó Lászlóné, Kaposi László)

19.00-20.00 A színházi konvenciók a drámaórán – pódiumbeszélgetés (Kaposi László)

Vasárnap

10.00 – 13.00 a) Mozgásszínházi tréning (Uray Péter); b) Drámaóra-tervezési gyakorlatok (Dr. Puskás István)

A rendezvényre szóló felhívás és jelentkezési lap megjelent a Magyar Drámapedagógiai Társaság honlapján, a Társaság hírlevelében, a megyei pedagógiai intézet információs lapjában, a miskolci programokat közlő műsorfüzetben, illetve postai és elektronikus úton értesítettük valamennyi megyei művészeti iskola vezetőjét. Az előzetes visszajelzések alapján nagy volt az érdeklődés: 100 fölött volt a regisztrált jelentkezők száma.

A programok összeállításánál több szempontot érvényesítettünk. A praktikus szervezési kötöttségek mellett (csoportokkal, előadókkal való időpont-egyeztetés), szeretnénk volna, ha a programok a színjátszás felől vezetik a résztvevőket az iskolai drámapedagógiai munkában használható színházi formák felé. Ebben a döntésünkben kétségkívül szerepet játszott az az előzetes várakozásunk, hogy a rendezvényen nagyobb számban legyenek jelen azok, akik színjátszást is tanítanak, mint akik nem. Azt is fontosnak tartottuk, hogy a program gazdagságából fakadó kényszerű párhuzamosságok közül a résztvevők viszonylag könnyen tudjanak választani. Végül az is szempont volt, hogy a többféle terület és foglalkozástípus kellő változatossággal kövesse egymást, elkerülendő a résztvevők teljes ki- (és le-)fárasztását.

A zsúfolt programok és a szervezésben elkövetett ügyetlenségek némiképpen rontották ugyan a résztvevők komfortérzetét, de úgy tűnt, a résztvevők többsége megtalálta a „szája ízének való” programot.

A rendezvény gyermek- és diákszínjászó csoportok előadásaival kezdődött. A meghívott produkciókat úgy válogattuk össze, hogy – minden erényükkel és hibájukkal együtt – képviseljék a mai gyermek – és diákszínjászság reprezentáns műfajait (vásári komédia, mesedramatizálás, mozgásszínház, klasszikus komédia, szerkesztett játék [betegség miatt elmaradt], musical).

Az előadásokat követő szakmai beszélgetés témája az volt, hogy melyek azok a típusjegyek, formai és tartalmi jellemzők, amelyekre figyelniük kell az előadások elkészítése során, illetve melyek lehetnek azok a dramatikus munkaformák, amelyek következetes alkalmazása segíthet abban, hogy színházilag érvényes és élvezetes produkció szülessék.

A délután programját két párhuzamos foglalkozás adta. Venyige Sándor, nyíregyházi színházi szakember vezetésével az érdeklődők arról beszélgettek, hogy van-e és ha igen, hol helye a gyermek- és diákszínjászságban a zenés színház – azon belül a musical – műfajának. A beszélgetés során sok szó esett a műfaj jellemző jegyeiről: a magas szintű énektudást és felnőtt (érett) hangot követelő zenei kompozíciótól a Broadway-musical világához kötelezően hozzátartozó pazar látványvilágig és technikáig. A számos magyar és külföldi előadás-illusztrációval színesített beszélgetés nagy erővel szembesíthetett minden jelenlevőt a gyermek- és diákszínjászós, festett papírdíszletek között csetlő-botló, énekkaros hangú gyerekek „mujuzikelje” és a Musical világa közötti áthidalhatatlan különbséggel. Kár, hogy csak azok voltak ott, akik eddig is tudták ezt...

A zenés színházi programmal párhuzamosan Honti György vezetésével prózai színházi tréning zajlott. A jelentkezők nagy száma miatt nem volt könnyű dolga a foglalkozásvezetőnek: közel negyven embert kellett egyszerre foglalkoztatnia. A választott téma klasszikus dráma feldolgozása volt: a résztvevők az Antigoné témáját forgatták ki-be. A csoportmunkák hangulata, a hevenyészett bemutatók játékossága azt mutatták, hogy a játékosok jól érezték magukat, a foglalkozást követő spontán visszajelzések pedig azt is megmutatták, hogy sokat tanultak. Ez volt a rendezvény első olyan programja, amely működésében mutatta meg a színház formák (improvizáció, jelenetkészítés és jelenetelemzés) hatékonyságát a tanulási folyamatban.

A szombat délután második fele az iskolai dráma-munka jegyében telt. Az érdeklődők Tankó Lászlóné tiszaujvárosi drámapedagógus és Kaposi László komplex drámafoglalkozásait láthatták. Előzetesen mindkét előadót arra kértük, olyan óratervvvel készüljön, amely lehetőséget ad a színházi formák kiemelt bemutatására.

Sajnos az esti időpontra került foglalkozásokon, illetve az azt követő szakmai beszélgetésen a vártnál kevesebben vettek részt, pedig aki ott volt, igazi tanítási dráma csemegében gyönyörködhetett. Tankó Lászlóné nyolcadikos osztályával Kosztolányi Dezső Fürdés című novelláját dolgozta fel, középpontba állítva a nem teljesülő szülői elvárások miatti, gyilkos indulattá növő csalódottságot. Az egyéni, páros és csoportos munkaformákat váltogatva majd minden tanuló egyre mélyebb szinten nyilatkozott meg a témával kapcsolatban. Az apa és az anya vitáját mutató szimuláció és a gyerek érzéseit kihangsúlyozó belső

hangok meghatóan őszinte tanuló megnyilatkozásokká lettek.

Kaposi László a Rómeó és Júlia témájához nyúlt. Középiskolás tanulókkal a „Lesz-e béke Veronában?” kérdését feszegette. A játék egyik központi szervezője a Capuleték családi tanácsát ábrázoló tábló, amelyből kiindulva, és amelybe többször visszatérve tudtunk meg egyre többet a játékosok által felrakott család rejtett viszonyairól, érzéseikről, szándékaikról. Izgalmas volt látni, hogyan válnak a tanár által felkínált munkaformák nyomán mind tisztábbá a kezdetben bizonytalan határu szerepek a játékosok tudatában és gesztusaiban. Ha a Honti György vezetett foglalkozás legfőbb tapasztalata az lehetett, hogyan válik a színházi játék a tanulás eszközzé, Kaposi László tanítási drámája kapcsán abban gyönyörködhetünk, hogyan lesz a tanítási dráma színházi játékká.

A vasárnap rövidebb és csendesebb volt. A rövideget terveztük, a csendet sajnáltuk. A második nap délelőttjére tervezett két program – Uray Péter mozgásszínházi tréningje és Dr. Puskás István drámaóra-tervezési műhelymunkája – mind a színjátszóknak, mind a tanítási drámával foglalkozóknak izgalmas lehetőséget kínált. A drámaórákat tervezők egy történelmi témához kapcsolódó foglalkozást fejlesztettek, a mozgásszínházi tréningben résztvevők alapvető kontaktgyakorlatokat tanulhattak, illetve gyakorolhattak.

Sajnos a zenés színházi foglalkozáshoz hasonlóan ismét kevesebben voltunk kíváncsiak a színpadi mozgás (egy adott területének) tanítására, mint ahányan mozgásgyakorlatot tanítunk az alapfokú művészeti iskolák színjáték tanszakán. Közülünk is (tanítványainkkal együtt) többnyire azok vettek részt a tréningben, akik már nem először találkozunk Uray Péterrel. Pedig másoknak is nagy szükségük lenne ezekre a találkozássokra. Ha nem is magáért a találkozás és a tanulás személyes örömeért, legalább azért, hogy színpadainkon egyre kevesebb legyen a tébláboló, magával mit kezdeni nem tudó, dekoncentrált, színpadi kapcsolatteremtésre és -tartásra képtelen színjátékos.

A program lezajlott, megtörténtek az első elemzések is. Ezek feltárták a szervezés hibáit, tudjuk, mire és hogyan figyeljünk a jövőben. Elgondolkoztató volt azonban a részvétel aránytalansága és a szakmai igényfelmérésre érkezett visszajelzések parttalansága. Mintha ahányan lennénk, annyiféle drámapedagógiát és színjátékot tanítást művelnénk...

Van hát dolga a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Drámapedagógiai és Színjászó Műhelynek: meg kell találnia azt a közös nevezőt, ahonnan elindulva közösen tudunk „drámapedagógiául” gondolkodni. Meg kell határozni a kiindulási pontokat, megkeresni a kapcsolódási pontokat a különböző iskolák és irányzatok között, megtalálni azokat a formákat, amelyek segítenek a kollégáknak a feltöltődésben, a szakmai előrelépésben, a mások iránti nyitott odafordulás erősítésében. A mostani hétvége – úgy tűnik – hosszú volt. Aki végig bírta, sok érdekeset láthatott. A jövőben azonban szükség van azokra a kisebb lélegzetű, egy-egy témára koncentrált szakmai napokra is, amelyek a következő nagyrendezvényig tartó időszakban megerősítik a most még kevesebbet bíró kollégákat is.

Püspöki Péter

HOL-MI

regionális pedagógiai módszervásár Kecskeméten

A korábbi esztendőkhöz hasonlóan ez alkalommal is a Kecskeméti Ifjúsági Otthon adott helyet a regionális Drámapedagógiai Műhely által szervezett módszertani találkozónak. Közel hatvan érdeklődő és drámapedagógus szakember gyűlt össze 2004. november 6-án, hogy részt vegyenek az ez alkalommal *Szimbólum és szertartás a közösségépítés szolgálatában* címet viselő tematikus rendezvényen.

A helyi művészeti iskola növendékeinek és tanárainak népdal- és néptánc-produkcióját követően a regionális műhely vezetője, Józsa Kata, a Magyar Drámapedagógiai Társaság mint társrendező nevében pedig jómagam köszöntötte a résztvevőket. A rövid köszöntőket követően Jankovics Marcell tartott előadást. *Jelképek mozgásban* című gondolatmenetének középpontjában a természet mozgásformái (állati, növényi mozgások) és az emberi élet jelképrendszerének mozgás-motívumai álltak. Előadása során számos olyan példát említett a fenti szimbólumformákra, melyekkel a téma iránt érdeklődők a szerző nagy népszerűségnek örvendő írásaiban, köteteiben gyakorta találkozhatnak.

Ezt követően Kovács Andrásné, Rozika néni beszélt a résztvevőknek *A szimbólum és a szertartás mint dramatikus formák* címet viselő előadásában mindazon gondolatokról, gyakorlati megfontolásokról, melyek a dramatikus tevékenységben alkalmazható szimbólumteremtő folyamatok kapcsán számára fontossá váltak, illetve több évtizedes munkássága eredményeképpen tapasztalatként leiszűrődtek számára. Beszéde így egyfajta *ars poetica*-ként (vagy inkább *ars dramatica*-ként) is hatott az őt régóta szerető, tisztelő hallgatóság számára.

A plenáris előadásokat követően kisebb szekciókban folytatódott a munka. A résztvevők választhattak Kunné Darók Anikó *Mesebolt* című, jászberényi óvodásokkal zajló foglalkozása, Török László közös szimbólumteremtésre irányuló, *Lomtalanítás* címmel futó, és a program résztvevőit játékosként bevonó kísérleti drámaórája, valamint Kulcsár Marianna osztályfőnöki órán alkalmazható dramatikus formákat felvonultató, helyi általános iskolásokkal bemutatott, *Fa ágán ül szívem* elnevezésű foglalkozása között.

A párhuzamosan futó programok természetéből fakadóan a fentiek közül sajnos csak Török László drámaóráját volt szerencsém látni. Foglalkozásában Dafti (mert hiszen majd mindnyájan így ismerjük őt) arra vállalkozott, hogy a résztvevőkkel egy hétköznapi tárgy – jelesül az asztal – által felidézhető, felidézhető szimbolikus tartalmak megfogalmazásának lehetőségeit keresse. Első lépésben az asztal funkciójából, hétköznapi felhasználásának asszociációiból indultak ki a játékosok, majd pedig egy tágran értelmezhető kerettörténet kapcsán (lomtalanítás, melynek során egy kidobott asztal kapcsán elhangzik a „De hiszen ez az az asztal, amely...” felkiáltás) egy-egy asztal és az őt(!) használó emberek közti viszony, az emberi cselekvések „asztal-nézőpontú” visszaidézése került a középpontba. A nagyon jó hangulatú, jórészt kiscsoportos munkára épülő foglalkozás végeztével a foglalkozásvezető, a résztvevők és a nézők bevonásával rövid elemző beszélgetést folytattunk arról, hogy vajon mennyire lehet

szimbolikussá tenni egy tárgyat, ha a kiscsoportokban épülő történetek nem szövődnek össze egyetlen történetté. Sajnos, a vitát csak megnyitni tudtuk, mert az ebédszünet szűkös keretei nem igazán tették lehetővé a felmerült kérdések részletesebb átgondolását.

A délutáni program ismét párhuzamos foglalkozások megtekintésére adott lehetőséget. Csorba Ildikó szentesi művészeti iskolásokkal játszott *Láttatni a láthatatlant* című foglalkozásán. Kovács Hajnal, a Kecskeméti Főiskola Vizuális Tanszékének munkatársa *Szimbolikus tárgyak* címmel bemutatott programján magukat a találkozó résztvevőit vonta be a kreatív tárgyalatás folyamatába, míg a kecskeméti Dramatikus Játékszökör animátorai *Az arany-madár* című mese feldolgozását mutatták be, kisiskolás résztvevők bevonásával.

Én magam ez utóbbi foglalkozást láttam. Az animátorok helyzetét eleve nehezítette az a körülmény, hogy mivel e rendezvény az iskolai őszi szünet idejére esett, a tervezett iskolai osztály helyett „kölcsön-gyerekekkel” (kollégák gyerekeivel, illetve saját csemetéikkel) kellett bemutatni foglalkozást tartaniuk, s ez nyilvánvalóan nem könnyítette meg a bemutató foglalkozást tartó tanárok amúgy sem könnyű helyzetét. Az animátorok – akik közül Józsa Kata, Monzák Péter és Tolnai Ottó már a szó legjobb értelmében „rég motorosnak” számítanak a szakmában – nagy lelkesedéssel, játékkedvvel vettek részt a szituációk megteremtésében, és gyakoroltságuk igen élvezetessé, pergővé tette a gyerekek számára a foglalkozást. Ettől függetlenül érzékelhető volt, hogy az animátorok együtt-munkálkodásában, együtt-gondolkodásában bekövetkezett (Kata által a foglalkozás után említett) hosszabb szünet nem tett jót a drámatanárok közti összmunkának, illetve az egyes helyzetek is sokat veszítettek drámaiságukból.

A bemutató foglalkozásokat követően a résztvevők megtekinthették a soproni Benedek Elek Tanítóképző Főiskola művésztanára, Józsa Éva és főiskolai hallgatói által bemutatott, Hamvas Béla *A bor filozófiája* című műve nyomán készült, költői hangvételű – és vállaltan női nézőpontból született – színpadi játékot, majd pedig körülülhették a házigazdák jóvoltából gazdagon terített fehér asztalt.

A vendéglátók által elsorolt András-napi köszöntők, az asztal körül zajló baráti beszélgetések (és persze a szolid eszem-iszom, amiből valamennyien kivettük a részünket) hangulatos lezárását adták a kecskeméti rendezvénynek.

Szaunder Erik

Pécs: dráma és idegen nyelv

A Színház–Dráma–Nevelés módszertani hétvégesorozat keretei között 2004-ben Miskolc mellett Pécsset is létre tudtunk hozni egy drámás rendezvényt, idén először.

2003-ban a módszertani hétvége budapesti eseményen volt egy műhelyfoglalkozás azoknak, akik idegen nyelvek tanítása során alkalmazzák a drámát. Nagy sikerű és ösztönző erejű műhelyfoglalkozás volt ez. Olyannyira, hogy az az igény is megszületett a műhelyfoglalkozáson részt vevő drámatanárok között, hogy az idegen nyelvek oktatása során drámás technikákat, a dráma egészét alkalmazóknak saját műhelyt is létre kellene hozniuk. Az igény érthető, de a gyakorlatra lefordítva nem könnyen értelmezhető, hiszen sem állandó, sem országos műhely

nem valósítható meg. Éppen ezért is tartottuk fontosnak – és a 2004. évi rendezvénysorozat lehetőségei meg is engedték ezt –, hogy legyen egy olyan drámás rendezvény, ami kizárólag az idegen nyelvek és a dráma témájára fókuszál. Így 2004. november 13-án Pécsen létrejött ez a módszertani program. Nem véletlen, hogy a helyszín éppen Pécs lett, hiszen Vatai Éva vezetésével hosszú ideje ez a város – a Leőwey Klára Gimnáziumban folyó drámás nyelvtanítás, illetve a francia nyelvű diákszínjátszás országos és nemzetközi találkozóinak révén – izgalmas és sokrétű drámás centrummá vált. Nagyon bízunk abban, hogy a nyelvtanárok széles körét meg lehet szólítani ezzel a rendezvénnyel, hiszen a dráma alkalmazása a nyelvtanításban többek között az állandó megújulást, az érzelmek elérésén, megmozdításán keresztül való tanulást, a helyzetek adta szabad és gátlásmentes nyelvalkalmazást teszi lehetővé.

A rendezvény azonban nem tudta teljesíteni az elvárásainkat. Rossz volt az idő, Pécs eléggé messze van, de nem csak ennyi volt az oka annak, hogy nagyon kevesen jöttek el erre a drámás napra, hanem talán az is, hogy a nyelvtanárok körében a dráma jelenléte és alkalmazhatósága, alkalmazhatóságának színes és minden helyzetben hatékony volta nem eléggé ismert, nem eléggé vonzó. Többet vártunk és többeket vártunk. Akik jelen voltak az ország több pontjáról: Győről, Pécsről, Budapestről, Budaörsről stb., azok tisztában voltak, vannak a dráma erejével, hatásával. Olyanokat azonban nem túl nagy számban sikerült becsábítani a rendezvényre, akiknek ismeretlen és felfedezésre váró terület és segítség lehetne a dráma. A rendezvény keretei között létrejött minikonferencia során arról is próbáltunk beszélgetni, hogy mi lehet az oka annak, hogy ilyen kevesen érdeklődnek ez iránt a terület iránt, mi az oka annak, hogy a nyelvtanár-képzésben annyira nincs jelen a dráma, ami pedig az egyik leghatékonyabb módszer lehetne ezen a területen is.

A rendezvény *A dráma eszközeinek alkalmazása az idegen nyelv oktatásában, avagy hogyan lehet praktikus felhasználni a drámát a kommunikatív nyelvtanításban* címet viselte, és a pécsi Leőwey Klára Gimnáziumban került megrendezésre. A délelőtti során bemutató foglalkozást tartott, párhuzamosan, német nyelven Méder Lilla, *Játsszunk németül* címen, és angol nyelven Torda Márta, *UP2U* címen. A német és az angol nyelv mellett a francia nyelvű drámás nyelvtanítást Vatai Éva *Az én Attila Marcellem* című foglalkozása, az olasz nyelvű drámás formákat pedig Márai Gabriella *La stazione* című foglalkozása képviselte. A bemutató foglalkozások egyaránt hoztak példát arra, hogy drámás játékokat, technikákat miként lehet alkalmazni idegen nyelvi órákon, illetve arra is, hogy a tanítási drámát hogyan lehet negyvenöt perces nyelvórákon megvalósítani.

Somorjai Eszter bemutató foglalkozása *Dramatikus tevékenységek a kommunikáció tárgy használatában* címet viselte. A speciális helyzetű osztály, a Leőwey Gimnázium – az Arany János Tehetséggondozó Program keretében működő – 10. osztálya esetében a drámának pótolhatatlan szerepe van a személyiség fejlesztésében, a beilleszkedés megsegítésében, abban, hogy ezek a vidéki, hátrányos helyzetű gyerekek magukra találjanak az elitgimnázium és a város keretei között. A drámának tehát – esetükben – jóval nagyobb a szerepe annál, hogy csak a

kommunikáció mikéntjét és működését tanulják a segítségével.

A rendezvény délutánján egy minikonferenciára került sor, ami nem az érintett témák fontossága, hordereje, sokkal inkább a résztvevők száma miatt sikeredett minire. Kuzmann Nóra *Nur nicht ugri-bugri, langsam spazieren* címen arról beszélt, hogy a drámajátékot és a komplex drámát hogyan alkalmazza a német nyelv tanításában, óvodások közt. Az életkori sajátosságokat és a játékosságot figyelembe véve természetes kifejező elemmé teszi a gyerekek számára a német nyelvet a drámás játékok segítségével. Olyasmit tanít a drámán keresztül németül, ami a gyerekeknek mindennapi használatra alkalmas, hasznos tudást nyújt. Ezzel tudja elérni azt, hogy szinte természetesen teszik magukévá a gyerekek a nyelvet és a játékot egyaránt. Bárd Edit *Drámapedagógiai technikák alkalmazása a magyar mint idegen nyelv oktatásában* címen tartott előadást. Ő idegen ajkú felnőtteknek tanít magyar nyelvet. A közeg, az eltérő kulturális tapasztalatok, az, hogy felnőttek között dolgozik, alapvetően más helyzetet teremt a dráma alkalmazásának, alkalmazhatóságának. Előadásából azonban az derült ki, hogy a drámajátékoknak ebben a közegben is jelentős hatásuk lehet. A beszélő, tanuló számára olyan helyzetet lehet teremteni a drámajátékok által, amiben természetesen és automatikusan használja az idegen nyelvet, mindenféle gátlástól és félelemtől megszabadulva, ami a nyelvtanulásnak és nyelvtanításnak nagyon fontos lépcsőfoka.

Marlok Zsuzsa a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tanít németet, illetve a Goethe Intézet keretei között nyelvtanár-továbbképzésben alkalmaz drámás technikákat. *Dramatikus szemlélet a nyelvtanárképzésben* címen arról beszélt, hogy egy történet továbbjátszása segítségével alkalmaztatják és gyakoroltatják a nyelvet a képzések résztvevőivel. Ez tanártovábbképzés. A felsőoktatásban jelen lévő drámáról pedig azt mondja, hogy voltaképp sehol sincs lehetőség arra, hogy a nyelvtanároknak készülők drámás képzést is kapjanak. A felsőoktatási intézményekben még nem sikerült meghonosítani és elterjeszteni a dráma tanítását, ami pedig hihetetlen nagy segítséget nyújtana a jövőbeli nyelvtanároknak. Torda Márta középiskolai nyelvtanár *A keszkenőtől a banánig. Shakespeare tanítása fiataloknak* címen mesélt nyári, angliai tapasztalatairól. Londonban a Globe Színházban vett részt egy Shakespeare-kurzuson, ami olyan drámás tapasztalatokkal is gazdagította, amelyek egyszerűen, könnyen alkalmazhatóan, de nagyon hatásosan jelenhetnek meg a középiskolásokkal való munka során. Csenger Lajosné angol nyelvi szaktanácsadó *Drámaelemek alkalmazása az általános iskolai angol nyelvtanításban* címen arról beszélt, hogy a drámajátékok jellemzőiknél, csoportosíthatóságuknál fogva hogyan, mikor, és hová illeszthetők be az általános iskolai nyelvtanítás folyamatába, és milyen hatékonysággal. Vatai Éva, vendéglátónk, a pécsi Leőwey Klára Gimnázium franciatanára *A dráma mint interkulturális eszköz* címen nemzetközi továbbképzéseken, továbbképzőként szerzett tapasztalatai fényében mesélt arról, hogy milyen, érzelmeket, személyiségeket és történeteket egymás felé megnyitó hatása van a drámának, nemzetiségtől és földrészről függetlenül.

A rendezvény napján, párhuzamos programként a Nemzeti Kulturális Alapprogram által támogatott *Emberfaragó* program keretei között a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ *Már megint itt van a... szerelem* című

színházi nevelési programja került lebonyolításra. Pécsen az Apáczai Nevelési Központ Gimnáziuma és a Leőwey Gimnázium egy-egy osztályával játszottak együtt a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ munkatársai.

A rendezvény helyi szervezője Vatai Éva volt. Az előkerülő és megtárgyalt témák azt mutatták, mutatják, hogy a drámának fontos szerepe van a nyelvtanításban. De leginkább talán mégis azt mutatta ez a rendezvény, hogy a drámának fontos szerepe lehetne a nyelvtanítás-

ban. Csak lehetne, mert nem akkora ez a szerep, mint amekkora megilletné. Újabb lépésekre, eseményekre, rendezvényre, tervekre van szükség ahhoz, hogy ki lehessen találni, meg lehessen tervezni azt a folyamatot, aminek eredményeképpen ténylegesen megvalósul ez a jelentős szerep.

Tóth Adél

Gondolatok özöne: a dráma mint laboratórium

Kathleen Gallagher budapesti workshopja¹

Most, hogy leírtam mindazt, amit fontosnak tartok ebből a négy napból, egy feladatom maradt. Valahogy be kellene vezetni ezt a beszámolót. Persze írhatnék a tanulmány műfaj szabályait követve valamiféle módszertani bevezetőt arról, hogy milyen szempontok szerint dolgoztam, vagy hogy mennyire nehéz feladat is egyszerre részt venni, benne lenni egy folyamatban és egyszerre kint is lenni, rálátni a dologra, de mindez kiderül, ha valaki elolvassa a szöveget. Ennél sokkal lényegesebb dolognak tartom most, hogy arról beszéljek, miért gondolom azt, hogy Kathleen Gallagher kiváló drámatanár. Fontosnak gondolom, hogy leírjam, hogy egyszerre éreztem magam tökéletes biztonságban attól, hogy egy pontosan átgondolt és irányított folyamatban veszek részt, és éreztem feszült kíváncsiságot a bizonytalanság miatt, hogy mi fog történni a következő lépésben. Lenyűgözött, hogy mennyire pontosan lát dolgokat, hogy drámatanári működése közben is van véleménye, amit meg is oszt velünk, de soha nem éreztem, hogy ebből bármit is ránk erőszakolna, sőt, őszinte kíváncsisággal várta, hogy miről mit gondolunk. Hogy mennyire fontos volt neki, hogy egyénekként is meg tudjunk nyilvánulni, hogy senkinek ne sikkadjon el a véleménye. Hogy mennyire tudja, miként tereljen minket, játzókat a nehezebb, a mélyebb szellemi munka felé. Sorolhatnám még, de félek, hogy kisebb közhelytár lesz ebből a bevezetőből. Persze tudjuk, mindez a „nagykönyvekben” is le van írva: a jó drámatanár ilyen. Mégsem akármilyen mindezt a gyakorlatban is látni. Köszönet érte.

1. A darab és a valóság

A foglalkozás témája egy valóságos eseményt feldolgozó drámából származik. A darab (Joan McLeod: *The Shape of a Girl* vagyis *Egy lány alakja*) nem követi hűen a valós eseményeket, hanem átírja egy kamaszkorú lányokból álló iskolai közegbe. A szöveg egy Braidie nevű lány monológja. Szofi, az áldozat „kikészítésének” történetét Braidie szemszögéből követhetjük végig. A történet harmadik főszereplője Braidie legjobb barátja Adrienn, a kiközösítés fő irányítója. A megismert részletek alapján azt látjuk, hogy hármuk között egy furcsa viszonyrendszer alakult ki, amiben Adrienn az agresszor, Szofi az áldozat, aki megpróbál ugyan észrevétlen lenni, de pont ezzel provokálja a többieket, és Braidie az agresszor legjobb barátja, aki nem tud és talán nem is akar beavatkozni az eseményekbe.

A darab alapját adó valóságos esemény Kanadában történt meg egy indiai származású kanadai lánnyal. Az osztálytársai meghívták egy születési bulira. Amikor a lány elindult a bulira néhányan az utcán vártak rá, és elkapták. Alaposan megrugdosták, megverték. Miután a többiek hagyták, hogy elfusson, egy fiú és egy lány még utána futottak. Egy hídon érték utol, ahol ellökték, és egy kb. 10 cm-es pocsolóba fojtották. Az elkövetők 14-15 évesek voltak. A két elkövető közül az egyiket elítélték. Mind az újságok, mind a gyerekek szerint azért tették, mert a lány kövér volt.

Kathleen nagy gondot fordít arra, hogy megértsük, hogy mivel fogunk foglalkozni az órán. Szavakat keresgélünk az angol *bully* szó magyar megfelelőjére. A következők kerülnek elő: iskolai erőszak, szívatás, ki-

¹ Tanulmány, lábjegyzetekkel fűszerezve. Ezek közlésével *időnként* nem fojtom magamba azokat az észrevételeket, amelyek – úgy tűnik – árnyalnak vagy vitatnak egyes elemeket a tanulmányból. Vagyis: ez itt nem a megfellebbezhetetlen kijelentések sávja. Némi szakmai vita a tanulmányt író tehetséges, fiatal kollégámmal – abban a reményben, hogy teljesebbé tesszük vele a drámáról alkotott pillanatnyi „képet”. És valóban csak *időnként* élek a lehetőséggel... A fentiek miatt ennél a tanulmánynál nem teszem ki a szokásos – *A szerk.* – megjelölést: ezek itt Kaposi László drámatanár jegyzetei. (K. L.)